

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

14. Lex virtus peccati, & iram operatur, & in singulis hominibus etiam Christianis, & in toto populo Dei, qui instar unius hominis eruditur in quatuor statibus, ante legem, sub lege, sub gratia, in ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

men eam in salutem hominum collimasse; non ut per gratiam sufficientem impleretur, quemadmodum recentiores aestimant, sed ut eandem gratiam agnoscendam, implorandamque docerentur. Hoc est enim quod Apostolum, Augustino interpretante, clamantem audivimus: *Conclusit Scriptura omnia sub peccato*, hoc est, Lex in tabulis conscripta omnes sub se peccati & pravaricationis reos conclusit; quo fructu, quo scopo? *Vi promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus*, hoc est, ut gratia humano generi promissa, precibus ex fide suis implorata, credentibus donaretur. Nam hoc sibi vult illud solemne praeclarumque; Augustini pronuntiatum quod toties inculcat: *Quod lex imperat fides impetrat*. Itemque illud: *Ideo iubet lex, ut admonet quid faciat fides*. Et illud: *Lex data est, ut gratia quaereretur: quae data est, ut lex impleretur*.

Epist. 89.

De natura
& gratia
cap. 16.

Lib. de spir.

Epist. c. 13.

Ibid. c. 19.

Quae cum ita sint, nemo existimet parvam fuisse legis utilitatem, vel Deo invidiam cum Manichaeis creet, quasi à Deo malo data sit, quod virtus peccati nuncupetur. Multum enim profuit per omnem modum; sed non ut gra-

tia. Non enim inutile aut noxium dici debet assequenda sanitati, quod a grotus medicinali quodam dolore cruciatur: Medici quippe scopus est, etiam per ipsas vexationes, aperitque vulneris molestias, non agrotum interimere, sed aliquid in inferiori licet gradu conferre recuperandae sanitati. Unde appositè Augustinus, cum iuxta Apostolum praemisisset: *Lex non est data, quae possit vivificare, sed quae mortuos quibus vivificandis esset gratia necessaria, non solum peccati propagatione & dominative prostratos, verum etiam ipsius legis addita pravaricatione convictos deberet ostendere, salutis conferendae intuitu hoc Deum fecisse demonstrans*, adijcit: *Non vi periret, quisquis hoc in Deo misericordia etiam tunc intelligeret, sed ut per regnum mortis ad supplicium destinatus, & iam sibi per pravaricationem legem manifestatus Dei quaereret adiutorium*. Non ergo ut hominibus desperatio inijceretur peccata pravaricatione cumulata sunt, & peccator arctissime sub iniquitate coelusus; sed & contra, ut spes adipiscendae sanitatis conciperetur. Nemo enim est insanabilior eo qui sibi sanus videtur.

CAPUT XIV.

Lex virtus peccati, & iram operatur, & in singulis hominibus etiam Christianis, & in toto populo Dei, qui instar unius hominis eruditur in quatuor statibus, ante legem, sub lege, sub gratia, in pace.

Nec verò aliquis putet effectus istos legis, in solis Iudaeis habuisse locum, Christianis verò qui jam sub gratia per Iesu Christi passionem revelata vivunt, legem praecipiente efficacius aliquod adiutorium ad bene vivendum posse conferre. Docet enim diversis in locis Augustinus non minus in Christianis, quamdiu multum in sua virtute confidunt, & de impetrandis bene vivendi viribus non multum solliciti sunt, legem subintrasse ut abundaret peccatum, pravaricationem, atque iram operari, virtutemque esse peccati. Nam de Christianis ad Christianos loquebatur quando dicebat: *Scripturas utique non advertens novi Testamenti, ubi dicimus hanc esse intentionem legis arguentis, ut propter illa quae peccata sunt, confugiat ad gratiam Domini miserantis, velut padagogo concludente in eadem fide, quae postea revelata est, ubi & remittantur quae male sunt, & eadem gratia vivante non sunt*. Audis in Scripturis non veteris tantum, sed etiam novi Testamenti hanc esse legis arguentis intentionem? Et idem uberius de eadem novi Testamenti lege confirmans: *Hec est fides ad quam praecepta compellunt, sua videlicet difficultate, ut lex imperet & fides impetret*. Et iterum de superbiante Christiano quales Iudaei fuerant, plus necesse est offendat, & cadendo vexetur, vexatusque non surgat: & ideo tantum audiatur vocem legis, quo admonetur implorare gratiam Salvatoris. De Christianis ad Christianos loquebatur, quando dicebat, ut probaret gratiam Christi adventu iam datam non esse scientiam legis: *Scientia quippe legis sine*

Lib. de nat.
& gratia, 12

Cap. 16.

Cap. 22.

Lib. de gestu

Peric. 7.

Gratia Spiritus, operatur in homine carnem concupis-

centiam: peccatum enim non cognovi nisi per legem. Occasionem autem acceptam peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. De Christianis ad Christianos loquebatur quando dicebat: *Qui autem sic audiunt quod ait lex, Non concupisces, ut loquuntur, quia didicerunt sufficere sibi arbitrentur, nec adiutorio gratiae Dei ad faciendum quod iussum est, dari sibi virtutem credant & petant, ad hoc eis lex subintravit, ut abundaret delictum, quod de Iudaeis dictum est. Parum enim est quia non implent quod praecipit lex, Non concupisces, sed insuper superbiunt &c.* Et inferius in eadem Epistola: *Lex sine gratia (etiam sub nova lege) facit abundare delictum, & littera sine Spiritu occidit*. Inbet ideo ut facere in se conati, & nostram infirmitate sub lege fatigati adiutorium gratiae postulare noverimus. De Christianis ad Christianos loquebatur quando doctrinam istam tradebat accuratius: *Cum ergo tibi fuerit, iam scis, sciens quid observare debeat, nonnunquam multum sibi tribuendo, & quasi de viribus suis praesumendo, incipit consurgere velle bello contra vitia, & propter superbiam superari. Ecce statum hominis iam Christiani, qui audit legem instar Iudaei, sed concupiscentia simulatus, & pigrare sine gratia conatus vincitur ac prosteronitur. Cujus statum graphicè depingens in conspectibus invenit ergo se ligatum difficultatibus concupiscentiarum, & non posse viam propter compedes ambulare. Inlucsum se sentit difficultate vitiorum: & tanquam in mare impossibilitatis erecto, portusque, classis, quae evadit, ut recte vivat non invenit. Nonne est ipsissimum illud quod Apostolus dixit: *Conclusit Scriptura omnia sub peccato*? Itaque talis, ut pergit Augustinus, iam scit quomodo vivere debeat, & possit*

in via audez, vno bene, secundum quod vultis. *Antea enim non novissis, quemadmodum viveres, modo accepisti & vultis. Conatur & non potest; ligantia se sentit.* Quid ergo in tali lex ista operatur? Audi sequentia inferius: *Et nunc pugna contra concupiscentiam Deo desistente ab adiutorio, laborare potes, vincere non potes. Et cum fueris presus consuetudine tua prava, humiliabitur caritatem in laboribus, ut iam co de humilitate discas elumare, infelix ego homo, quis me liberabit de concupiscentia huiusmodi? Et ecce finis legis etiam in Christianis humilitas, ut medicus imploreitur. Et modum exponens quo, & causam quare humilitas ista & in Christianis generetur, ex abundantia videlicet delictorum, quae ex legis praeviatione proficiscuntur, & ut gratia requiratur, addit ulterius: *Quid ergo vultis nisi quare factum est? Conclufit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Lex autem subintravit ut abundaret delictum.* Audi probationem etiam in Christiano: *Accepisti verbum, accepisti praecipium, nec desistis facere quod male faciebas, & accepto praecipio, arges peccata per praeviationem superbiae. Si te ignorabis, vel discas te, humiliatum elumabis, & necessitate liberaleris.**

Quapropter qui rem istam à fundamentis, & ordinatissimam divinæ providentiæ legem in gubernandis hominibus, non solum univertis, sed etiam singulis, planius intelligere velit, illi attentè considerandum est quod Apostolus dicit: *Non prius id quod spiritale, sed quod animale.* Nam ex quo humana natura per peccatum à cognitione veritatis, & bene vivendi facilitate in cæcitate tenebris & concupiscentiæ difficultates lapsa est, quemadmodum per ætates corporis staturæque diversas, non uno impetu neque saltu, sed pedetentim à pueritia ad senectutem transit, ita quoque anima per ordinatissimos gradus à veritatis ignorantia recteque operandi difficultate, ad virtutis amissæ plenitudinem revocatur. Hinc fit ut quatuor distinctos status, iuxta consuetam providentiæ medicinalis methodum, plerumque percurrat, quam non nisi insolita quadam benevolentia redemptoris nonnulla magnæ animæ prætergressa sunt, quæ non gradatim, sed subito ad perfectam virtutem in qualibet ætate translatae sunt. Primus igitur status hominum singulorum, qui ad sapientiæ sortem pertinent, est ante legem, quando in magna legis ignorantia, adeoque bene vivendi cæcitate versantur: in quo statu anima sub carnalibus cupiditatibus jacet, sine victoria, sine pugna: neque enim hoc agit, ut cum eis velut inimicis dimicet, sed ut eis velut beata persfruatur. Hic status peccatis plenus excipitur à secundo, in quo homo legem cognitionemque veritatis accipit, qua quid agendum cavendumque fit videt, supplicioque per fidem Dei proposito ab iniquitate revocatur. Hic ingentis agritudinis sicut aëreus, quia inexpertus ideoque propriarum virium fiducia plenus, vincere conatur hostiles illas, quas iam agnoscere cepit, rerum terrenarum cupiditates: sed gra-

tiz necessitate nondum agnita, pugnando superatur additaque peccatis ignorantia prævaricatione, multo arctius vinculis cupiditatum suarum stringitur, & peccatorum pondere opprimitur: donec contrita virtutis suarum confidentia, fastus ille detumescat, qui in oppugnandis, vincendisque libidinibus seipso nitebatur; ut ita sit illi difficultas implenda legis velut Pedagagogus ad agnosendam divinæ gratiæ necessitatem, & ad eam suppliciter implorandam manuductio. Tunc ergo transfertur ad statum tertium, in quo sub adiutorio gratiæ similiter vivit, viriliter cum concupiscentiis pugnans & superans. Quibus debellatis sequitur quartus status, victoriarum omnium finis, pax exuperans omnem sensum in aeterna vita Sanctorum. Duo isti primi status sunt ante gratiam, duo postremi in gratia. Primus omnium dicitur ante legem, secundus sub lege, tertius sub gratia, quartus in pace: quamvis vocari etiam possent, primus ignorantia, secundus scientiæ, tertius gratiæ, quartus pacis. In primo nec pugna libidinum est, nec victoria; in secundo pugna sine victoria, in tertio pugna cum victoria, in quarto finis pugnae victoriæque plena requies. Primus, tertius, & quartus non sunt huius loci, sed solus secundus, in quo hominem sine gratia, sola legis instructione fultum, cum concupiscentiis pugnam inire diximus, ideoque non modo superari, sed affligi vehementius & arctioribus concupiscentiarum vinculis alligari, ut discat fracta superbia de viribus suis concepra, sibi non tantum Doctorem, sed etiam adiutorem, hoc est, gratiam Christi esse necessariam. Statuum istorum distinctio apud Augustinum valde celebrata est, de quibus superius multa diximus. Vbi varijs eius testimonijs statuum istorum omnium differentiam, præcipueque secundi proprietates declaravimus; quod videlicet in illo statu *sub lege hominem non adiuver fides, vel spiritus Dei, sed suis viribus cum concupiscentiis quæ per prohibitionem magis accenduntur, pugnans vincitur, graviusque prosterntur, donec hominem Deus prævaricationum cumulo eo perducatur, ut ipse adjuvare credatur, hoc est, ut gratiam agnoscat necessariam esse sibi, postuletque per fidem ab eo qui spirat ubi & quando voluerit. Unde & status iste ab Augustino vocatur ante gratiam.*

Iam igitur quisquis miratur, cur Deus univertso populo Iudaico legem dederit, quæ gratiæ adiutorio deficiente (paucis exceptis, qui sub fide gratiæ etiam tum vivebāt) nihil in eo operaretur, nisi ut crescentibus per prohibitionem scientiamque legis cupiditatibus, peccatis præcedentibus prævaricationis accessu, cumulus adderetur, illi considerandum est divinam providentiam omnia pulchrè moderantem, ita diversam generationum seriem ab Adam condito, usque ad finem sæculi administrare, quemadmodum unius hominis ætas à pueritia ad senectutem usque diversis temporum, profectuumque gradibus terminatur. Nam quia omne pulchrum est à summa pulchritudine quæ est Deus, temporalis autem pul-

Lib. de statu nature lapsæ lib. 3. cap. 6.

Lib. 83. 99. quæst. 66. & in Enchir. cap. 118.

polchritudo, rebus decedentibus succedenti-
 busque peragitur, hinc fit ut habeat deco-
 rem suum in singulis quibusque hominibus,
 singula quæque ætas ab infantia usque ad se-
 nectutem, habeat etiam exercitia quibus ad
 sapientiam eruditur, ipsaque minoris majoris-
 que perfectionis gradatione ornatum suum.
 Sicut ergo absurdus est, qui juvenilem tantum
 ætatem, tanquam cæteris pulchriorem
 vellet esse in homine temporibus subdito, ut-
 pote qui invideret cæteris pulchritudinibus,
 quæ cæteris ætatibus suas vices atque ordi-
 nem gerunt; sic absurdus est, qui in ipso uni-
 verso genere humano, vel certè in ipso uni-
 verso populo Dei unam tantum ætatem sub-
 gratia, tanquam omnium vegetissimam desi-
 derat. Nam & ipsum humanum genus,
 tanquam unus homo suas ætates agit. Quod
 igitur de ætatibus manifestum, hoc similiter
 de virtutum exercitatione cogitandum est.
 Non enim minoris absurditatis est, eadem vir-
 tutis & eruditionis exercitia pueris ac tyroni-
 bus, quæ viris eruditione virtuteque perfe-
 ctis imponere, atque unam ætatem ac vires in
 omnibus postulare. Vnde Augustinus: *Quod in
 uno homine rectè educato, ordine nature, disciplinaq;
 contingit hoc proportione in universo genere humano
 fieri per divinam providentiã, peragitur pulcherrimè
 est.* Quapropter totum genus humanum in qua-
 tuor similes status ordinatissimè Dei provi-
 dentia distributum est; in quorum singulis illud
 appositè ad virtutem eruditur. Primò enim
 ante legem in profunda veritatis, adeoque
 propriarum cupiditatum ignorantia versatum
 est, ut cum postea temporis progressu ad cog-
 nitionem veritatis virtutemque pertigisset,
 cum gratitudine agnosceret, ex quo profundo
 Deus liberasset. In hoc statu ab Adæ lapsu
 usque ad Moysen fuit. Deinde Deus oculos
 humani generis dirupta ignorantie cæcitate,
 per promulgationem legis aperuit, ut agra-
 tudinem suam, exferente se, adeoque crescen-
 te per pugnam cupiditate, disceret, penaque
 terribitum pugnando succuberet, ut præter do-
 ctinam adjutorio gratiæ & Mediatoris sibi

Lib. 83. 99
 quest. 49.

Epist. 95.

QUOD si fortasse quæras undè oria-
 tur iste huiusmodi, sive in singulis
 hominibus, sive in toto Dei populo
 temporum distributio atque institu-
 tionis ordo? Respondere possem cum Augu-
 stino, qui dicit: *Hæc temporis distributio refer-
 tur in altitudinem divitiarum sapientiæ & scientiæ
 Dei, de qua dictum est, Quam inscrutabilia sunt iu-
 diciæ eius, & investigabiles viæ eius.* Solus enim
 ille novit occultas dispositiones animorum, &
 arcana momenta temporum, quibus unicui-
 que idonea est afferenda medicina. Ipse no-
 vit quæ populi ætate, fastus ejus legis terrore
 frangendus sit, quæ per gratiam infirmitas sub-

opus esse sentiret, cui pia fide atque humilita-
 te subderetur. In hoc statu à Moyse ad adven-
 tum usque Christi eruditi sunt, per quem ter-
 tius status, gratiæ videlicet hætenus tyronum
 omnis generis obscuritate velatus, palam præ-
 dicatus est, & etiamnum predicatur, & ad
 finem usque seculi predicabitur. Quo fini-
 to, sequetur status quartus æternæ generis hu-
 mani requies in perfectione virtutum feeli-
 cissima. Quas diversas temporum ac pro-
 ductum ætates, præclare explicat Augustinus
 in Enchiridio, primò in singulis hominibus.
*Harum, inquit, quatuor differentiarum, prima est
 ante legem, secunda sub lege, postquam illa subtra-
 vit ut abundaret peccatum, tertia sub gratia,
 quarta in pace plena atque perfecta.* Deinde in
 universo populo Dei, qui velut unus homo
 toto seculi decursu instituitur: *Sic est, in-
 quit, & Dei populus ordinatus per temporum inter-
 valla, sicut Deo placuit, qui in mensura, numero,
 & pondere cuncta disponit.* Nam sicut primò ante
 legem, secundo sub lege quæ per Moysen data est,
 demò sub gratia, quæ revelata est per primum Me-
 diatoris adventum, quarto in pace plena atque
 perfecta, prout ex ea quæ pro singulis homi-
 nibus data fuerat, explanatione supponit.

Hæc igitur quatuor quasi ætatium humani
 generis differentia, ad intelligendam institu-
 tionis humanæ ac divinæ gratiæ æconomiam
 perquam necessaria est: cujus ignorantia vel
 minus attentâ consideratione forsitan contigit,
 quod non pauci omnia confundendo in into-
 lerabiles absurditates lapsi sunt, cum gratiam
 Dei non solum secundo statui, quo sub lege
 sive quisque singularis homo, sive Dei popu-
 lus vivit; sed etiam primo statui ante legem,
 adeoque Turcis, Iudæis, Ethnicis, Paga-
 nisque largiuntur, etiam si gratiam ac dato-
 rem eius Christum, nec nomine tenent, vel per
 somnium inaudiverint. Quæ inordinata con-
 fusaque gratiarum profusione prærogativas
 temporis novæ legis auferunt, Christianismoque
 tollunt gratitudinem, quæ adventui & prædi-
 cationi Salvatoris obstricti sunt. Sed alius de
 his dabitur commodior differendi locus.

C A P V T X V.

Quæ fuerit radix talis æconomix populi Dei,
 quantum ad legem & gratiam.

QUOD si fortasse quæras undè oria-
 tur iste huiusmodi, sive in singulis
 hominibus, sive in toto Dei populo
 temporum distributio atque institu-
 tionis ordo? Respondere possem cum Augu-
 stino, qui dicit: *Hæc temporis distributio refer-
 tur in altitudinem divitiarum sapientiæ & scientiæ
 Dei, de qua dictum est, Quam inscrutabilia sunt iu-
 diciæ eius, & investigabiles viæ eius.* Solus enim
 ille novit occultas dispositiones animorum, &
 arcana momenta temporum, quibus unicui-
 que idonea est afferenda medicina. Ipse no-
 vit quæ populi ætate, fastus ejus legis terrore
 frangendus sit, quæ per gratiam infirmitas sub-
 levanda. Verumtamen consilij sui profundi-
 tatem non tam altè demersam esse Deus vô-
 luit, quin sancto Augustino aliqua ejus propo-
 landi generalia argumenta sublaxerint. Po-
 pulus enim ille vetus totus carnalis erat, to-
 tusque visibilibus rebus diligendis immeritus,
 ut nihil supra hocce sensus externos, sive in
 hac, sive in altera vita querendum intelli-
 get. Propter quam puerilium animorum im-
 becillitatem, sicut rerum spiritualium incapaces
 fuerant, ita ad quoscumque colendos Deos
 proni, quorum quasi satellitio se terreavorum
 bonorum cupiditates implere posse sperarent.
 Itaque talibus hominibus quid erat conve-
 nientius